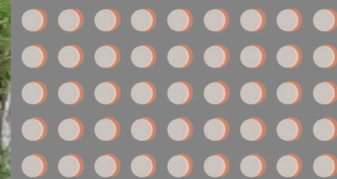

TINGVIKEN – YTREHAGEN 5 – UTNE

BYGG 10331, 10332, 10333, 9903391 / KOMPLEKS 3394

FORVALTNINGSPLAN UIB 2018

INNHOOLD

■ Innhold	3	■ 5.3 Kultur- og arkitekturhistorisk verdi	34
■ Godkjenning	5	5.4 Våningshus kulturminneverdi eksteriør	36
■ 1 Tingviken	6	Våningshus fasader	38
1.1 Fredningsvedtak	7	Våningshus kulturminneverdi interiør	42
■ 2 Bærende verneverdier	16	5.5 Anneks kulturminneverdi eksteriør	52
■ 3 Generelt	18	Anneks fasader	54
3.1 Formål forvaltningsplanen	18	Anneks kulturminneverdi interiør	58
3.2 Lovgrunnlag	18	5.6 Nøst kulturminneverdi eksteriør	64
3.3 Kulturminnemyndighet	19	Nøst kulturminneverdi interiør	68
■ 4 Vernebestemmelser	20	5.7 Utedo kulturminneverdi eksteriør	74
4.1 Hva er vedlikehold?	21	Utedo kulturminneverdi interiør	76
4.2 Hva er tiltak?	22	5.8 Beskrivelse utomhus	78
4.3 Hvem gjør hva?	23	■ 6 Skjema: Vøl og vern	84
■ 5 Beskrivelse av kompleks Tingviken	24	■ 7 Kart	85
5.1 Bygningens historie	26	■ 8 Kilder	86
5.2 Kronologisk endringshistorie	30		

GODKJENNING

	DATO
Forvaltningsplan godkjent av UiB	12.06.2017
Revisjon	
<i>Forvaltningsplanen er forelagt Riksantikvaren</i>	

1 TINGVIKEN KOMPLEKS

Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, LVP

ADRESSE	BYGGEÅR	GNR/BNR	UiB BYGNINGSNR.	ASKELADDEN ID	LVP: KOMPLEKS/BYGNING
Ytrehagen 5, Utne	1910-1920 1900 1900 1900	108 / 26 108 / 26 108 / 26 108 / 26	100550 100550 100550 100550	175074-2 175074-3 – 175074-1	3394 / 10332 3394 / 10333 3394 / 9903391 3394 / 10331
ARKITEKT Peter Andreas Blix	VERNEKLASSE 				
EIER UiB					
FORVALTER UiB					
KOMMUNE Ullensvang					
FYLKE Hordaland					
FORVALTNINGSMYNDIGHET Riksantikvaren					

Map showing the location of the Tingviken complex. The map displays several buildings marked with blue squares, indicating they are protected buildings with building numbers. The surrounding area is marked with red lines, indicating land parcels with GNR/BNR. The map includes a scale bar (0, 15, 30, 60 Meter) and a legend:

- Fredet bygning med bygningsnr
- Berørt eiendom med gnr/bnr

■ = Tingviken, fredede bygninger

1.1 Fredningsvedtak 18. juni 2014. Forskrift om fredning av kulturhistoriske eiendommer:

- = bygning
- = utomhus

Omfang

Fredningen omfatter disse bygningene:

**Byggnavn /
Oppført / Bygningsnr. / Gnr/bnr / Omfang**

- **Tingviken anneks /**
1910-1920 / 174673527 / 108/26 / Eksteriør/Interiør
- **Tingviken nøst /**
1900 / 174673551 / 108/26 / Eksteriør
- **Tingviken utedo /**
1900 / – / 108/26 / Eksteriør/Interiør
- **Tingviken våningshus /**
1900 / 174673535 / 108/26 / Eksteriør/Interiør

Formål

Formålet med fredningen av Tingviken er å sikre en godt bevart fritidsbolig fra tidlig 1900-tallet.

Formålet er videre å sikre anleggets kulturhistoriske og arkitekturhistoriske verdi.

Begrunnelse

Tingviken ble gitt i testamentarisk gave til UiB i 1960. Eiendommen er et eksempel på sommersted fra tidlig 1900-tallet. Det er bygget i **sveitserstil med dragestilselementer.**

Anlegget fremstår som **et opprinnelig og helhetlig fritidseiendom**, og er godt bevart.

1 TINGVIKEN – ANNEKS

Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, LVP

ADRESSE Ytrehagen 5, Utne	BYGGEÅR 1910-1920	GNR/BNR 108 / 26	UiB BYGNINGSNR. 100550	ASKELODDEN ID 175074-2	LVP: KOMPLEKS/BYGNING 3394 / 10332
ARKITEKT Peter Andreas Blix	VERNEKLASSE 				
EIER UiB					
FORVALTER UiB					
KOMMUNE Ullensvang					
FYLKE Hordaland					
FORVALTNINGSMYNDIGHET Riksantikvaren					

■ = Tingviken annekset, fredet bygning

1.1 Fredningsvedtak 18. juni 2014. Forskrift om fredning av kulturhistoriske eiendommer:

- = bygning
- = utomhus

Omfang

Fredningen omfatter bygningens eksteriør og interiør og inkluderer hovedelementer som konstruksjon, fasadekomposisjon, planløsning, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, gerikter, listverk, ildsteder, pipeløp over tak, og detaljer som skilt og dekor m.v. **Fast inventar** som skap, ovner m.v. er fredet som del av interiøret.

Formål

Formålet med fredningen er å sikre annekset som eksempel på bygning med kulturhistorisk og arkitekturhistorisk verdi som fritidseiendom.

Formålet med fredningen er videre å **sikre hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen** så som fasadeløsning, opprinnelige og eldre deler som dører og vinduer, samt materialbruk og overflater.

Formål med fredning av interiør er å opprettholde opprinnelig rominndeling med opprinnelige og eldre bygningsdeler, overflater og materialbruk, belysning, armaturer og detaljer, samt opprinnelig fast inventar.

Begrunnelse

Annekset ble bygget rundt 1910-1920 som fritidsbolig for engelskmannen John H. Bell.

Annekset er formålsbygd som en viktig del i det helhetlige hytteanlegget, og **fremstår som opprinnelig.**

Bygningen er i **sveitserstil** med liggende panel og tungeskifer på taket.

1 TINGVIKEN – NØST

Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, LVP

ADRESSE Ytrehagen 5, Utne	BYGGEÅR 1900	GNR/BNR 108 / 26	UIB BYGNINGSNR. 100550	ASKELODDEN ID 175074-3	LVP: KOMPLEKS/BYGNING 3394 / 10333
ARKITEKT Peter Andreas Blix	VERNEKLASSE 				
EIER UiB					
FORVALTER UiB					
KOMMUNE Ullensvang					
FYLKE Hordaland					
FORVALTNINGSMYNDIGHET Riksantikvaren					

■ Fredet bygning med bygningsnr
□ Berørt eiendom med gnr/bnr

■ = Tingviken nøst, fredet bygning

1.1 Fredningsvedtak 18. juni 2014. Forskrift om fredning av kulturhistoriske eiendommer:

- = bygning
- = utomhus

Omfang

Fredningen omfatter bygningens eksteriør og interiør og inkluderer hovedelementer som konstruksjon, fasadekomposisjon, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, pipeløp over tak, og detaljer som skilt og dekor m.v.

Formål

Formålet med fredningen er å sikre nøstet som eksempel på bygning med kulturhistorisk og arkitekturhistorisk verdi som fritidseiendom.

Formålet med fredningen er videre **å sikre hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen** så som fasadeløsning, opprinnelige og eldre deler som dører og vinduer, samt materialbruk og overflater.

Begrunnelse

Nøstet ble bygget i 1900 for engelskmannen **John H. Bell**, og har fra 1932 vært fritidseiendom. Nøstet er formålsbygd som en viktig del i det helhetlige hytteanlegget, og **fremstår som opprinnelig**.

Nøstet har et rom i bakkant hvor opprinnelig eier hadde badekar og ovn. Ovn er fjernet, men pipa står. Nøstet har stående panel og saltak tekket med kvadratiske skiferheller.

1 TINGVIKEN – UTEDO

Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, LVP

ADRESSE Ytrehagen 5, Utne	BYGGEÅR 1900	GNR/BNR 108 / 26	UIB BYGNINGSNR. 100550	ASKELOADEN ID –	LVP: KOMPLEKS/BYGNING 3394 / 9903391
ARKITEKT Peter Andreas Blix	VERNEKLASSE 				
EIER UiB					
FORVALTER UiB					
KOMMUNE Ullensvang					
FYLKE Hordaland					
FORVALTNINGSMYNDIGHET Riksantikvaren					

■ Fredet bygning med bygningsnr
□ Berørt eiendom med gnr/bnr

■ = Tingviken utedo, fredet bygning

1.1 Fredningsvedtak 18. juni 2014. Forskrift om fredning av kulturhistoriske eiendommer:

- = bygning
- = utomhus

Omfang

Fredningen omfatter bygningens eksteriør og interiør og inkluderer hovedelementer som konstruksjon, fasadekomposisjon, planløsning, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, gerikter, listverk, og detaljer som skilt og dekor m.v. **Fast inventar** er fredet som del av interiøret.

Formål

Formålet med fredningen er å sikre utdoen som har kulturhistorisk verdi som del av en fritidseiendom.

Formålet med fredningen er videre å **sikre hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen** så som fasadeløsning, opprinnelige og eldre deler som dører og vinduer, samt materialbruk og overflater.

Formål med fredning av interiør er å opprettholde opprinnelig rominndeling med opprinnelige og eldre bygningsdeler, overflater og materialbruk, belysning, detaljer, samt opprinnelig fast inventar.

Begrunnelse

Utdoen ble bygget i 1900 på frittidseiendommen til engelskmannen **John H. Bell**. Utdoen er formålsbygd som en viktig del i dette helhetlige hytteanlegget, og **fremstår som opprinnelig** med skammel og kagge intakt.

Bygningen er i sveitserstil med liggende panel og tungeskifer på taket.

1 TINGVIKEN – VÅNINGSHUS

Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, LVP

ADRESSE Ytrehagen 5, Utne	BYGGEÅR 1900	GNR/BNR 108 / 26	UIB BYGNINGSNR. 100550	ASKELADDEN ID 175074-1	LVP: KOMPLEKS/BYGNING 3394 / 10331
ARKITEKT Peter Andreas Blix	VERNEKLASSE 				
EIER UiB					
FORVALTER UiB					
KOMMUNE Ullensvang					
FYLKE Hordaland					
FORVALTNINGSMYNDIGHET Riksantikvaren					

■ = Tingviken våningshuset, fredet bygning

1.1 Fredningsvedtak 18. juni 2014. Forskrift om fredning av kulturhistoriske eiendommer:

- = bygning
- = utomhus

Omfang

Fredningen av eksteriør inkluderer hovedelementer som konstruksjon, fasadekomposisjon, planløsning, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, gerikter, listverk, ildsteder, pipeløp over tak, og detaljer som skilt og dekor m.v. **Fast inventar** som skap, ovner m.v. er fredet som del av interiøret.

Formål

Formålet med fredningen er å sikre våningshuset som eksempel på bygning med kulturhistorisk og arkitekturhistorisk verdi som fritidseiendom.

Formålet med fredningen er videre å **sikre hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen** så som fasadeløsning, opprinnelige og eldre deler som dører og vinduer, samt materialbruk og overflater.

Formål med fredning av interiør er å opprettholde opprinnelig rominndeling med opprinnelige og eldre bygningsdeler, overflater og materialbruk, belysning, armaturer og detaljer, samt opprinnelig fast inventar.

Begrunnelse

Våningshuset ble bygget i 1900 som frididsbolig for engelskmannen **John H. Bell**. Våningshuset er formålsbygd som hovedbygning i det helhetlige hytteanlegget, og fremstår som opprinnelig. Bygningen er i sveitserstil med liggende panel og tungeskifer på taket.

2 BÆRENDE VERNEVERDIER

De bærende verneverdiene beskriver kvaliteter ved bygningene som skal ha spesielt fokus i den videre forvaltningen. Nye tiltak skal underordne seg de bærende verneverdiene.

ET KOMPLETT LANDSTED

Som godt bevart, tidstypisk landsted fra ca. år 1900, er Tingviken en unik eiendom. Anlegget består av originale hus i en historisk park med spor etter et eldre kulturlandskap. Landstedet har et helhetlig og uberørt preg og en historisk atmosfære som kan oppleves over alt på den 18 mål store eiendommen, i tunet, i parken og nede ved sjøen.

ORIGINALE HUS

Husene i det klart definerte tunet er etablert som en arkitektonisk helhet der alle bygningene har ulik grad av sveitserpreg. Hovedhuset utmerker seg med sin forfinede utførelse. Huset er lite, men gir en spesiell opplevelse med sin storslåtte, høyloftede utforming, originale romstruktur, originale bygningsdeler, dekor og alle originale overflater intakt. Husets direkte utgang til hagen med helleganger og grønt gress bidrar til ytterligere høyning av opplevelsesverdien. I nøstet, som også inneholder et unikt baderom, kommer sveitserstilen til syne i et tradisjonelt grindbygg med store ruteheller på taket.

MATERIALBRUK, DEKOR OG HÅNDVERK

Den gjennomførte sveitserdekoren i eksteriør og interiør skaper særpreg i Tingviken. Særlig er våningshuset rikt dekorert, her er også materialbruken og håndverket av særlig høy kvalitet. Vinduene har katedralpreg.

3 G E N E R E L T

3.1 Formålet med Forvaltningsplanen

Forvaltningsplanen er utarbeidet på bakgrunn av Landsverneplan for kunnskapsdepartementet og bestemmelser gitt i kgl. res. «Overordna føresegner om forvaltning av statlege kulturhistoriske eigedomar» 1. september 2006.

Forvaltningen skal sikre at de kulturhistoriske verdiene som knytter seg til de fredede bygningene blir ivaretatt både på kort og lang sikt.

Forvaltningsplanen er utarbeidet i samsvar med antikvariske prinsipper og inneholder detaljert registrering og dokumentasjon av hver enkelt bygning, samt beskrivelse av forhold som må ivaretas ved rehabilitering og endring.

Forvaltningsplanen beskriver prosedyrer og rutiner for vedlikehold av de enkelte husene, og beskriver ansvarsfordeling og arbeidsfordeling hos eier i alle spørsmål om vedlikehold og tiltak på eiendommen.

Forvaltningsplanen inneholder premisser for vurdering av utviklingsmuligheter og begrensninger for eiendommen og fredede enkeltbygg.

Forvaltningsplanen gir retningslinjer for nødvendig kontakt med rett kulturminnemyndighet.

3.2 Lovgrunnlag

Vernet av Tingviken er hjemlet i:

- Kgl. res. «Overordna føresegner om forvaltning av statlege kulturhistoriske eigedomar». 1. september 2006
- Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, fredningsvedtak av 18. juni 2014
- Kulturminneloven § 22 a

3.3 Kulturminnemyndighet

- Planen har gyldighet som **forvaltningsplan** for eiendommen Tingviken, som et bygg i **verneklasse 1, fredning**.
- **Riksantikvaren er kulturminnemyndighet** for bygg og anlegg i Statens eie som er fredet etter kulturminneloven eller angitt i *verneklasse 1* i Landsverneplanen.
- **Hordaland fylkeskommune er kulturminnemyndighet** for bygg og anlegg i statens eie som har *verneklasse 2* i landsverneplanen.
- **Hordaland fylkeskommune er kulturminnemyndighet** for graving i fredede utomhus anlegg som er i statens eie.

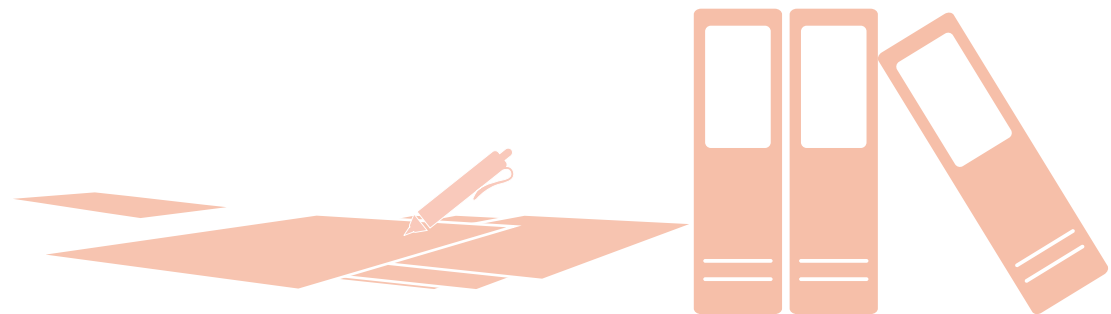
4 VERNEBESTEMMELSER

Den fredete bygningen skal vedlikeholdes og brukes slik at den ikke forfaller. Universitetet i Bergen har, som eier også forvalteransvar.

De særbestemmelser som det er redegjort for i dette dokumentet skal være førende i UiBs (Eiendomsavdelingens) ordinære styringsdokumenter og gjennom ordinære rutiner for forvaltning, drift og vedlikehold.

Det må ikke igangsettes vedlikehold eller tiltak som kan motvirke formålet med vernet. Større endringer/utskiftinger av ikke-vernede elementer i den vernede bygningen defineres derfor som tiltak med tilhørende prosedyre kap 4.3.

Vedlikehold og istandsetting skal skje med materialer og metoder tilpasset anleggenes og bygningenes egenart og arbeidet skal utføres av håndverkere med riktig kompetanse til oppgaven. Arbeider i et vernet bygg må gjøres på en måte som ikke reduserer de arkitektoniske og kulturhistoriske verdiene, men derimot tilfører huset ny kvalitet.

4.1 Hva er vedlikehold?

Med **vedlikehold** menes fornyelse av overflater med samme type materialbruk og farger som eksisterende. Endring eller større utskifting regnes ikke som vedlikehold.

Hovedprinsipp for vedlikehold

Det er bedre å vedlikeholde enn å reparere, og det er bedre å reparere enn å skifte ut.

Ved vedlikehold og eventuell utskifting skal det brukes materialer som tilsvarer opprinnelig materialbruk.

Eksempel på vedlikehold

- **Maling/oljing**
med samme type maling/olje og farge som eksisterende
- **Små reparasjoner av murverk**
med samme type betong, tegl og mørtel
- **Utskifting av enkelttegl**
med tegl av tilsvarende farge, størrelse og overflate
- **Små reparasjonen av taktekke**
med samme materialbruk som eksisterende

4 VERNEBESTEMMELSER

4.2 Hva er tiltak?

Alt arbeid utover vanlig vedlikehold defineres som tiltak. Tiltak skal dispensasjonsbehandles hos Riksantikvaren. Søknad om dispensasjon må inneholde beskrivelse av tiltakets omfang og konsekvenser for bygningen. Tillatelse må foreligge før tiltak kan iverksettes.

Hovedprinsipp innen bygningsvernet

- **Mest mulig** av bygningens ulike deler skal bevares.
- **Skjulte deler** av bygningen (konstruksjoner og bakenforliggende lag) er like viktige å ta vare på som synlige (overflater). Det er et mål å bevare helheten på best mulig måte, ikke bare det visuelle uttrykket.
- **Hvis man må endre**, er det bedre å føye noe til enn å fjerne originale eller gamle deler. Det beste bygningshistoriske «arkivet» er bygningen selv.
- **Endringer skal**, om mulig, være reversible. Når behovene endrer seg, kan de nye elementene fjernes og bygningen vil fremstå slik den var før endring.

Eksempel på tiltak – NB: listen er ikke fullstendig

- **Inngrep i konstruksjon** eller overflate ved f.eks. tilpasning til UU, trekking av nye kabler m.m.
- Montering eller fjerning av **lettvegger**
- Utskifting eller endring av **vinduer og dører** med karmen og listverk
- Rive/skifte ut utvendige eller innvendige **byggningskonstruksjoner**
- Endring av **overflatebehandling** som f.eks. maling av umalte/oljede flater og detaljer, fjerning av eldre malingslag, endring av opprinnelig/eksisterende fargevalg
- Utskifting eller endring av utvendig **kledning, taktekking eller fargevalg**
- Utskifting av **himlingsplater/innvendig kledning**
- **Større endringer/utsiftninger** av **ikke-vernede elementer** i den vernede bygningen
- Montering av **teknisk utstyr, lås og beslag, renner og nedløp**

4.3 Hvem gjør hva?

Riksantikvaren er forvaltningsmyndighet for denne fredede bygningen. Før tiltak iverksettes, skal det foreligge tillatelse fra Riksantikvaren.

Eiendomsdirektøren forvalter på vegne av eier, Universitetet i Bergen, denne fredede bygningen. Fagansvar er delegert til **kulturminneansvarlig**.

Kulturminneansvarlig deltar i beslutninger og iverksettelse av strategi for den fredede bygningen sammen med eiendomsdirektør og lederne for Eiendomsavdelingens driftsavdeling og prosjektavdeling. Kulturminneansvarlig har ansvar for kommunikasjon med Riksantikvaren, faglig skjønn knyttet til vernet og søknader om dispensasjon fra fredningsvedtaket.

Driftsavdelingen utøver daglig og/eller periodisk tilsyn med bygningen og kvitterer på inspeksjonslister tilpasset denne fredede bygningen. Driftsavdelingen skal fortløpende og i tråd med FDVU og forvaltningsplanens angivelser, avdekke mangler som utløser vedlikeholdstiltak. Når driftsavdelingen avdekker mangler som utløser behov for tiltak/bygningsmessige endringer utover vanlig vedlikehold, skal kulturminneansvarlig varsles. Dokumentasjon av mangel og forslag til tiltak skal fremlegges i eget skjema «Vøl og vern», kapittel 6.

Prosjektavdelingen er ansvarlig for søknadspliktige tiltak og ansvarlig for igangsetting og gjennomføring av prosjekt i bygningen. Prosjektleder for tiltaket har ansvar for å utarbeide saksdokument som skal være underlag for søknaden til Riksantikvaren om ev dispensasjon fra fredningsvedtaket. Prosjektleder har ved prosjektavslutning ansvar for å oppdatere kap. 5.2 «Kronologisk endringshistorikk» i denne Forvaltningsplanen.

5 BESKRIVELSE AV BYGNINGENE – TINGVIKEN

Våningshus, aneks, utedo og nøst. Foto: EIA

Tingviken er et unikt, godt bevart feriested fra ca. år 1900, idyllisk plassert i en historisk park like vest for Utne sentrum. Eiendommen består av et våningshus, aneks, vinkjeller, vedbod, utedo og nøst. Tingviken har historie som tingsted og rettersted og brukes i dag som feriested for ansatte ved Universitetet i Bergen.

5 BESKRIVELSE AV BYGNINGENE

5.1 Bygningenes felles historie

Tingviken er en ferieeiendom bestående av seks bygninger og hage som Universitetet i Bergen fikk i gave i 1968. Fire av husene er fredet, våningshuset (hovedhus), annekset, nøstet og utedoen som antas å være bygget ca. år 1900. Våningshuset ble reist av restmaterialer fra Utne kirke. Trolig er det kirkens arkitekt Peter Andreas Blix, som har planlagt utformingen av husene i Tingviken. Husene er i sveitserstil med liggende panel og dråpeskifer på taket. Innvendig har våningshuset dekor av samme type som vi finner i kirken. Tingviken er i dag feriested for ansatte ved UiB.

ET HISTORISK STED

Denne eiendommen like vest for Utne sentrum er et historisk sted. Snorre Sturlason omtaler Tingviken som tingsted for hele Hardanger, det er funnet flere gravrøysen på området og Tingviken var rettersted. Kari Knutsdotter Bokko fra Odda ble halshugget her 16. august 1771. Hun var dømt til døden etter å ha tatt livet av flere av sine nyfødte barn og for å ha medvirket til drap på konen til en elsker. Etter henrettelsen ble Karis hode satt på stakene nede ved sjøen til skrekk og advarsel.

I følge bygdeboken ble plassen Tingviken skilt fra bruk

nummer 10 på Utne en gang midt på 1800-tallet og drevet som gårdsbruk.

ENGELSKMANNEN

I 1894 kjøpte engelskmannen John H. Bell stedet. Dette skjedde mens Utne kirke var under bygging, og det kan i denne forbindelse ha vært kontakt mellom engelskmannen og arkitekt Blix. Bell fikk reist våningshus, annekset, nøst og en utedo. Våningshuset og annekset ble etterhvert knyttet sammen med et skifertekket overbygg og gangveier belagt med heller. Husene er plasserte ved en bratt skrent, og er skjermet mot denne med et smijerngjerd langs en oppmurt gangvei.

Innvendig er våningshuset panelet med profilerte planker av samme type som er brukt i Utne kirke. Husets vinduer har en avrundet profil i øvre fag som finnes både i denne kirken og i flere andre bygninger tegnet av arkitekt Blix. Flere rom i våningshuset har dekorlister med sjablongmaling og profiler på takbjelker, og sperr er dekorert med mørk beis. Kirken på Utne er utsmykket på samme måte. Alt dette gir grunn til å tro at arkitekt Blix har medvirket til utformingen av våningshuset i Tingviken, trolig også andre hus i det helhetlige anlegget. Rundt husene er det opparbeidet et omfattende hageanlegg.

Pipen i Tingviken var lenge et begrep i Hardanger. Den var kjent for å være dårlig muret. I folkehumoren het det

at mens den ene mureren skulle hente betaling for arbeidet, måtte den andre støtte byggverket så det ikke raste sammen. «Det er like dårlig som pipen i Tingviken», sa folk i Hardanger når noe gikk galt.

John H. Bell skal ha levd et heller anonymt og tilbaketrukket liv i Tingviken. Hver dag fikk han mat levert fra Utne hotell og konen til smeden på Utne besørget klesvasken hans.

FÅR TINGVIKEN I GAVE

Etter at Bell flyttet tilbake til England, fikk skipsreder Olav Grolle Olsen fra Bergen i 1923 Tingviken i gave. Grolle Olsens bror var tolk for engelskmannen og bergensfamilien hadde vært faste feriegjester i Tingviken.

I 1923 besto eiendommen av til sammen fem parseller skilt ut fra gård nr. 108, bruk nummer 10 og 11. Verdien på eiendommen ble fastsatt til kroner 8000. Grolle Olsen bodde her hver sommer i mange år sammen med sin kone Louise f. Martens. Bergens Aftenblads utsendte besøkte stedet og rapporterte slik: « ... I

Gammelt foto av våningshuset. Fotograf ukjent

5.1 Bygningenes historie

dets blide, rolige og stemningsfulle natur, finner man fred og hvile, borte fra det moderne livs heseblesende jag, samt styrke og helsebot for sind og krop. Hverken fabrikk-pipernes røk, bilernes støvskyer eller menneskernes støy forstyrrer idyllen her.»

I Grolle Olsens tid ble det bygget en delvis overdekket kjeller av betong i utkanten av tunet, trolig for lagring av matvarer og vin.

Olav Grolle Olsen (1881-1963) hadde interesse for botanikk, tilknytning til det botaniske miljøet og kom tidlig med i ledelsen av Bergens Museum. Tingviken blir testamentert fra skipsreder Olaf Grolle Olsen og fru Louise Grolle Olsen til Universitetet i Bergen i 1960. Eiendommen på 20 mål med betegnelsen Gnr. 108, bnr. 26, 27, 28, 29 og 30 overdras vederlagsfritt i 1968. Verdien ble da satt til kroner 20 000.

UIB OVERTAR

UiB tok Tingviken i bruk i 1971. Drifts- og innskjøpsavdelingen administrerte stedet der lærere knyttet til UiBs botaniske eller zoologiske avdelinger hadde fortrinnsrett « ... da stedet ligger i et plantegeografisk område av stor betydning for forskning og undervisning.» Tingviken skulle brukes til ferieopphold, samt til kollokvier, kurs og seminarer. I 2014 administrerer Eiendomsavdelingen ved UiB drift og utleie av feriestedet Tingviken. Ferieopphold

tildeles ansatte ved hjelp av søknad og loddtrekking. EIA har avtale med lokal oppsynsmann og lokale håndverkere om tilsyn og vedlikehold av stedet. Eiendommen har vann-tilførsel for sommerbruk og holdes vinterstengt.

HUSORDENSREGLER FOR EIENDOMMEN "TINGVIKEN"

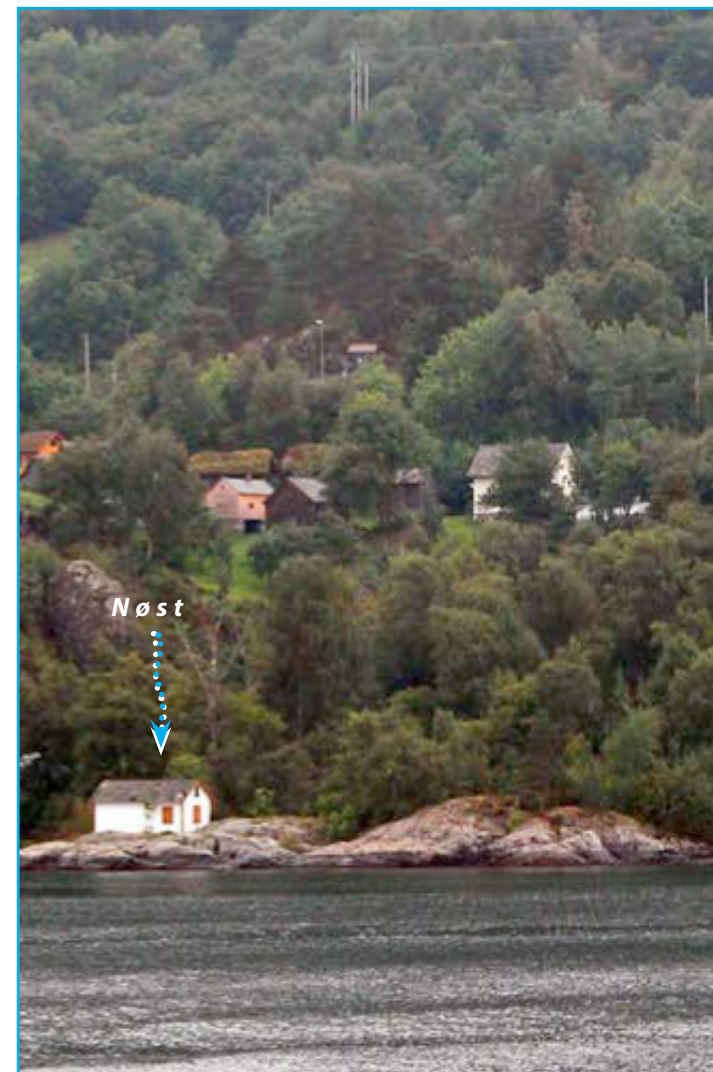
§ 1

- a. Ved opphold i hytten må de besøkende selv medbringe laken, putevar, dynetrekk (eventuelt lakenpose) og håndklær. Det øvrige sengeutstyr forefinnes i hytten.
- b. Når hytten forlades skal den ansvarlige:
  - sørge for at sengekler blir luftet og lagt på plass ved respektive sengesteder,
  - sørge for at matrester og emballasje er fjernet og at boss og w.c. er behandlet etter anvisning,
  - sørge for at servise m/kjøkkenredskaper er rengjort, at inventar er støvtørket og at gulver er vasket,
  - sørge for at vinduer, dører og vinduslemmer lukkes og låses forsvarlig.
- c. Returnere nøkkelen til tilsynsmannen for Tingviken, Utne, og gi rapport om eventuelle mangler og/eller skader.

§ 2

Den ansvarlige for bruken av hytten skal føre sitt eget og andre besøkendes navn inn i gjesteboken med angivelse av oppholdets varighet og formål og eventuelle andre bemerkninger.

Husordensregler for Tingviken. Foto: EIA

Tingviken sett fra sjøsiden, med nøst svaberg og to sandstrender. Foto: EIA

En gammel bjørkeallé fører fra tunet ned til nøstet. Foto: EIA

5.2 Kronologisk endringshistorie

ELDRE TID

Tingviken var **tingsted for Hardanger**.

1771

Siste kjente henrettelse på retterstedet Tingviken

1800-tallet

Plassen blir **utskilt** fra en av gårdene på Utne, **gårdsdrift**.

1890-årene

Tingviken var **en av flere aktuelle tomter** som ble diskutert da bygdefolket på Utne skulle bygge **kirke**.

1894

Engelskmannen John H. Bell kjøper eiendommen.

Han bygger :

**våningshus
anneks
utedo
nøst**

1923

Bell gir Tingviken i gave til skipsreder Olav Grolle Olsen fra Bergen.

Fotografiet som henger i stuen viser Olav Grolle Olsen og fru Louise på reise i Egypt. Fotograf ukjent, Universitetsbiblioteket i Bergen

1890

1900

1910

1920

1930

● = år med tekstblokker

● = år med tekst på forrige eller neste side

Ca. 1930

Vinkjelleren bygges.

1970/1971

UiB moderniserer våningshus og annek. Alle gulv (untatt stuen) blir platet og belagt med vinylbelegg. Alle rom får lys, panelovner og gardinbrett over vinduene. I kjøkkenet blir taket senket, vegger og tak platet og malt. **Ny kjøkkeninnredning.** Soverommet i våningshuset får vask og garderobeskap. Det bygges ny brannmur i stuen. Annekset får et mindre tilbygg i østre enden der det ble innredet vaskerom, dusjrom med varmtvannsbereder og toaletter. Annekset får **innlagt vann og kloakkledning** til septiktank med avrenning til sjøen. Soverommene i annekset får nye ytterdører, taket blir senket i det største rommet. Vegger og tak blir platet og malt. Det store soverommet får vask. Utvendig blir det utført en del vedlikeholdsarbeider.

UiB kjøper inn **to platsbytter** av typen «Askeladden», fiskeutstyr og diverse utstyr til kjøkken og soverom samt nødvendig hageredskap.

1960-tallet

På Utne var det **ønske** om å bruke eiendommen til **utvidelse av Hardanger folkemuseum.** «... **men eigaren, Universitetet i Bergen, har lagt så mange vanskar i vege**n at ein måtte **sjå seg om etter ein annan stad**» står det i bygdeboken.

1968

Tingviken **blir testamentert** fra skipsreder Olaf Grolle Olsen og fru Louise Grolle Olsen **til Universitetet i Bergen** i 1960. Eiendommen med betegnelsen Gnr. 108, bnr. 26, 27, 28, 29 og 30 **overdras vederlagsfritt** i 1968.

1930

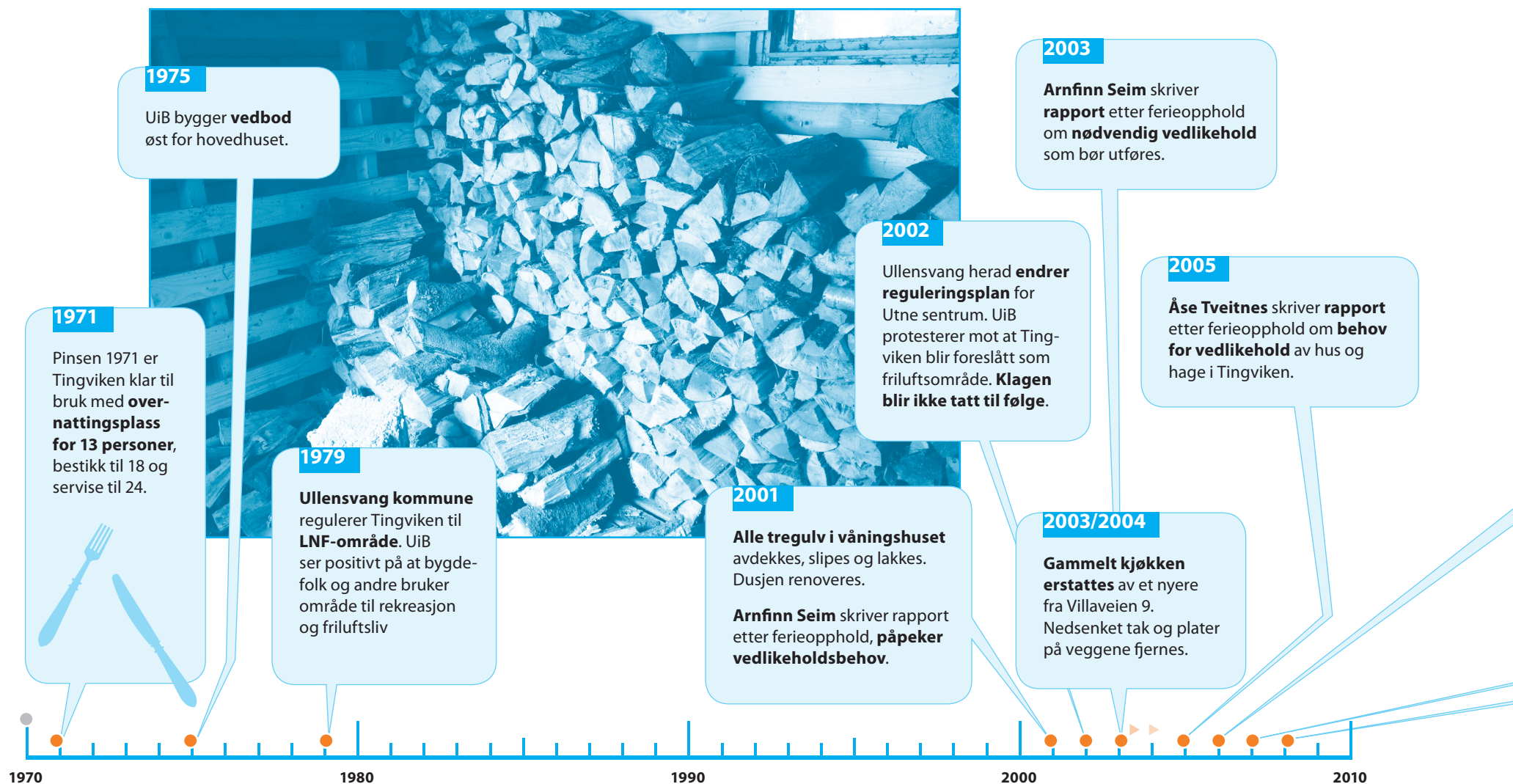
1940

1950

1960

1970

5.2 Kronologisk endringshistorie

2006

Tingviken renoveres. Takene legges om på alle hus. På våningshus lager **Arne Bakke Mælen** ny takrytter, en kopi av den gamle, i alfuru. Alle husene males utvendig. Husene (ikke nøstet) får nye takrenner i aluminium.

I våningshuset oppgraderes det elektriske anlegget.

Alle gulv slipes, lakkes eller males. Stuen får ny vedovn.

Soverom i våningshus blir renoveret ved tilbakeføring av vegger og himling. Arne Bakke Mælen lager **innredning etter inspirasjon av husets arkitektur.**

I annekset blir de to soverommene totalrenoveret. Det ble montert vinsj i nøst og kjøp ny båt i aluminium.

Hageutvalget til UiB lager en **skjøtselsplan** som omfatter trefelling og renovering av hagen. Hagen ryddes i samsvar med denne planen i 2006/2007. Nytt gjerde langs annekset.

En utbyggingsplan for **Hardanger folkemuseum** tar til orde for bygging av en gangvei langs stranden fra Utne til Tingviken. UiB henviser til at det allerede går en vei gjennom museumsområdet til Tingviken. Planene om vei langs sjøen blir frafalt.

Turgruppen på Utne får tillatelse til å merke stier på eiendommen.

Ullensvang herad planlegger og koordinerer arbeid med **ny avkjøring** til eiendommen Tingviken.

2007

Giftig gullregn registreres og fjernes. Bare ett tre, i dalen på vestsiden av hovedhuset, får stå igjen.

2008 og 2011

Ullensvang herad **endrer reguleringsplan** for Utne sentrum. UiB protesterer mot at Tingviken blir foreslått som friluftsområde. **Klagen blir ikke tatt til følge.**

2015/2016

Septiktank blir tettet.

5.3 Kultur- og arkitekturhistorisk verdi

Tingviken ble bygget av engelskmannen John Bell som lot seg begeistre av landskapet ved Hardangerfjorden. Foto: EIA

På avstand, fra fergen, ser vi landstedet ligge som en skjermet idyll i det grønne. At det ikke er bilvei helt fram, forsterker denne opplevelsen av at Tingviken er et unikt sted. Besøkende som kommer gående gjennom skogen fra parkeringsplassen, møter tunet fra en litt trolsk bakside. Et mer storslått møte med feriestedet får vi om vi stiger i land ved nøstet og vandrer gjennom den gamle alléen opp til husene. Tingviken med våningshus, anneks, utedo og nøst, samt vinkjeller og vedbod er et helhetlig utformet landsted som har bevart sitt originale tun med preg fra ca. år 1900. Anlegget i sveitserstil fremstår som opprinnelig og typisk for sin tid og har verdi som eksempel på en godt bevart testamentarisk gave til universitetet.

Oppmurt trapp og gangvei gjennom parken ned mot sjøen. Foto: EIA

Materialbruk og detaljering tyder på at arkitekt Peter Andreas Blix har medvirket til utformingen av landstedet. Han tegnet Utne kyrkje som ble tatt i bruk i 1895 og kan ha hatt kontakt med byggherren i Tingviken i den forbindelse. Våningshuset skal være bygget av restmaterialer fra denne kirken.

Vinduene i våningshuset som har en katedralaktig buet avslutning øverst, gir stedet en spesiell karakter. I våningshuset er alle overflater originale. Alle dører er de opprinnelige. Kjøkkeninnredningen er av nyere dato.

Katedralaktig buet avslutning øverst på vinduene i våningshuset. Foto: EIA

Dampstol i nøstet. Foto: EIA

Nøstet ligger utenfor tunet, i overgangen mellom parken og svaberget nede i Tingviken. Et rom i nøstet mot nordvest har etter alt å dømme fungert som badehus. En badestol som står i rommet er bygget i samme stil og materialer som ellers er å finne i interiørene i Tingviken. Dampstolen har høy antikvarisk verdi.

Husene i Tingviken ligger i en historisk hage, et parkanlegg med tørrmurer som danner terrasser, gangveier og hageanlegg med høy hagehistorisk verdi.

Vinkjelleren er plassert i Verneklasse 2 i Landsverneplanen til Kunnskapsdepartementet. Foto: EIA

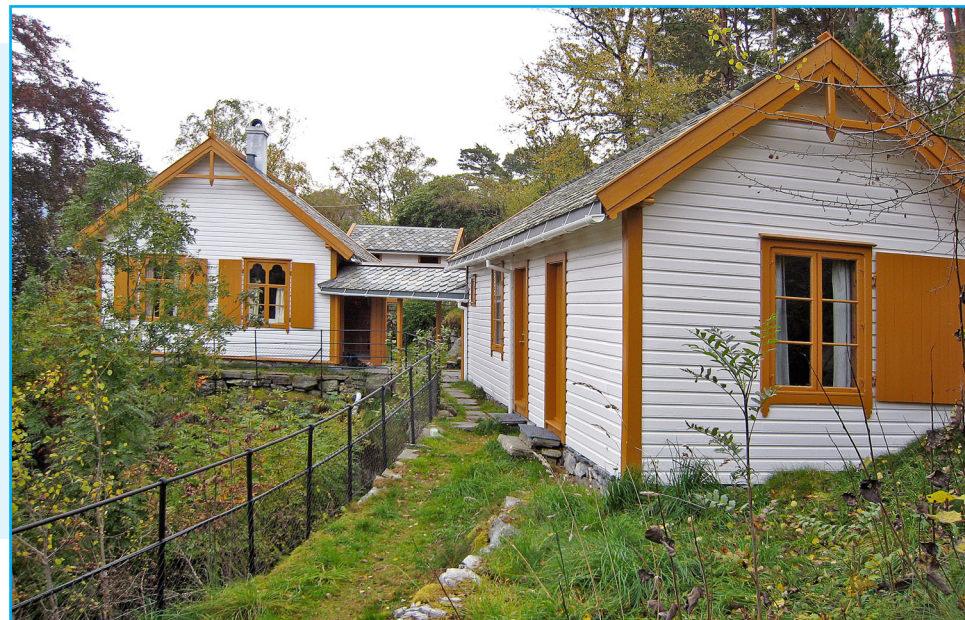

5.4 Våningshus kulturminneverdi eksteriør

SÅRBARHET

Våningshus og anneks. Foto: EIA

Våningshuset er en enetasjes trebygning i sveitserstil med liggende panel og dråpeskifer på taket. Det hvitmaltet huset har karakteristisk omramming av vinduer, okerfargede detaljer og utsmykninger. Sokkelen er murt i hugget stein.

Huset er plassert på kanten av en skrent. I forlengelsen ligger et anneks. Sammen med en nyere vedbod og en vinkjeller i betong danner de to husene et vinkelformet tun som er skjermet mot skrenten med et høyt smijerngjerde. Våningshus og anneks er knyttet sammen med et overbygg.

Uteområdet og gangareal mellom husene er belagt med skifer. Framfor våningshuset, langs nordveggen som vender mot fjorden, er det murt opp en terrasse med to trapper ned til en lavere terrasse med plen og spor etter gamle bedd. Herfra går enda en trapp ned til utedoen. Huset har adkomst via en murt steintrapp fra sør til dagens hovedinngang under overbygget i husets sørvestre hjørne. Våningshusets opprinnelige hovedinngang ligger i tilbygget lengst mot øst.

Våningshus fasader

SÅRBARHET

Fasade mot øst. Foto: EIA

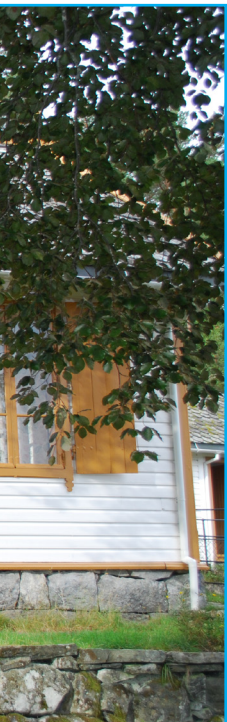

Fasade mot nord. Foto: EIA

ØST: Huset har to utsmykkede gavlvegger mot øst. Hovedgavlen som er dekorert med kryss og spir, og en tilsvarende dekorert mindre gavl på det lavere tilbygget som utgjør husets opprinnelige hovedinngang med vindfang. Hovedgavlen har et tofags stuevindu med spesiell profil. I vindfanget er det et enklere vindu.

NORD: Dette er husets hovedfasade mot fjorden. Den er dominert av tre vindu med spesiell profil og fastmonterte skodder. Profilerte taksperr stikker fram under utstikket. Vindfanget lengst øst har dobbel fyllingsdør med glass som har den spesielle profilen øverst. Fasaden preges også av sokkelen i stein og av skifertaket.

Fasade mot vest. Foto: EIA

Fasade mot sør. Foto: EIA

VEST: Vestfasaden er pyntet med gavlkryss og spir, her er to vinduer med fastmonterte skodder. Dagens hovedinngang vender mot vest. Den tette fyllingsdøren fører inn til et vindfang ved kjøkkenet. Høyden på denne døren er tilpasset det skifertekkede overbygget som går mellom våningshuset og annekset.

SØR: Det er skifertaket og sørfasaden med det buede vinduet i det lille vindfanget som møter deg først når du kommer til Tingviken. Et stuevindu med skodder vender også denne veien. Overbygget mot annekset er koplet på våningshuset her i det sørvestre hjørnet.

5.4 Våningshus kulturminneverdi eksteriør

Eksteriør våningshus

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Grunnmur	Murt naturstein.	
Yttervegg	Profilert maskinlaft med utenpåliggende «opplengjer» (3 x 3). Kledd utvendig med liggende «sørfjordkledning» – høvlet med profil. Hvitmalt. Tjeralin.	
Listverk	Hjørnelister og bunnsville markert med oker farge. Profilerte okermalte vannbord i hovedgavl og i gavl på vindfang.	
Vindu	Originale enkle kittede tofags vindu. De fleste med den karakteristiske buede avslutningen øverst som er gjennomgående i dette huset. Omrammingen er malt med oker. Gjennomgående jernplugger (foto til høyre) holder husets sprosser på plass.	
Skodder	Skodder med originale fester til vegg. Malt med oker.	
Dekor	Okermalt takrytter med dragehode i enden og spir over profilert gavlkryss i gavl mot øst og vest. Kopi av originalen ble laget av Arne Bakke Mælen i 2006. Tilsvarende takrytter ble kopiert og montert på tak over vindfang i 2006.	

▶

▶ *Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.*

▶

Eksteriør våningshus (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Dører	Profilert original dobbel fyllingsdør på nordfasade med enkelt glass i øvre halvdel. Glassfelt har avrundning med samme form som husets vinduer. Nyere dørhåndtak og beslag. Profilert original fyllingsdør mot vest som er tilpasset overbygget svalgang. Nyere lås.	<p>▶ <i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Trapp	To trinns steintrapp ned fra hoveddør i vindfang mot nord.	
Yttertak	Tekking: Renoveret tak m/lufting: originale profilerte sperr (4 x 6), originalt himling, 15 cm isolasjon, undertak i gran, isopapp, lekter 5 cm. Original dråpeskifer. Listverk: Okermalte profilerte vannbord i gavlene Dekor: Utskåret okermalt takrytter langs møne med dragehodeavslutning og spir over gavlkryss utført i alfuru.	

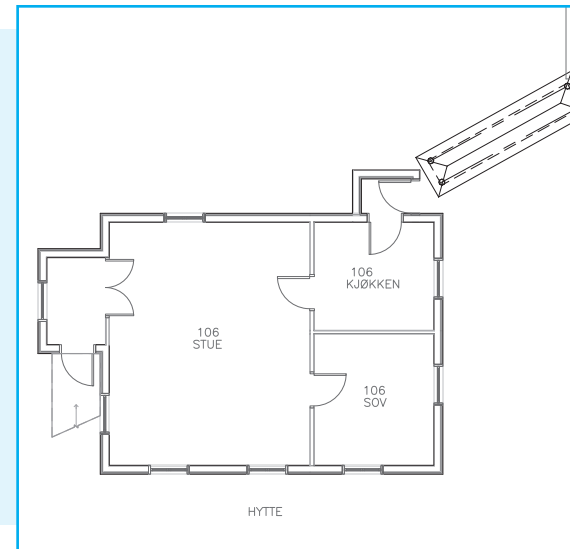
5.4 Våningshus kulturminneverdi interiør

Dekor på profilerte bjelker og dekorlist på vegg. Finnes i våningshusets stue og kjøkken. Originale vinduer. Foto: EIA

Gulvlampen i smijern har tilhørt Miranda Bødtker. Foto EIA

Dagens situasjon, plantegning 1. etasje, 2018. EIA UiB

Våningshuset har original romstruktur og de fleste overflater er originale. Det opprinnelige liggende panelet er fremtredende i alle rom. Kjøkken, stue og soverom i våningshuset har dekor i form av sjablongmalte border og malt profilering. De fleste vinduene i våningshuset har en karakteristisk buet øvre avslutning. Gulvene er lakket eller malt. I stuen er det to originale, veggfaste hjørnehyller, et gammelt piano og noen gamle landskapsbilder. Bildet av Grolle Olsen og frue på ferie i Egypt tilhører Billedsamlingen ved UiB. Eiendomsavdelingen plasserte bildet i Tingviken i 2006. Taklampen som er en ombygget oljelampe, var i huset da UiB overtok. Gulvlampen i smijern har tilhørt Miranda Bødtker.

Dette er et hus på en etasje med en stor stue, et soverom og kjøkken med tilstøtende vindfang mot vest. Husets opprinnelige hovedinngang var gjennom et vindfang som ligger mot øst. Dette vindfanget og stuen har sine originale vegg- og takflater intakt. Kjøkkenet er tilbakeført etter en tid med plater på veggene og senket tak. Soverommet er tilbakeført og har fått møblement som er inspirert av husets arkitektur. Vegger, tak og dører i alle rom var opprinnelig behandlet med en blanding av kopt linolje likt blandet med terpentin. Ved renovering i 2006 ble samme overflatebehandling gjentatt.

5.4 Våningshus kulturminneverdi interiør

Vindfang

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

Vindfanget har originale veggflater intakt. Foto: EIA

Rommet har dobbelt fyllingsdør mot stuen. Foto: EIA

Rommet har originale overflater behandlet med kokt linolje likt blandet med terpentin.

Stue

SÅRBARHET

Stuen i Tingviken har storslagen takhøyde. Alle foto: EIA

Alle dører, vindu og listverk er som opprinnelig.

Overflater på vegger og tak er originale og behandlet med kokt linolje blandet likt med terpentin. Originalt gulv er slipt og lakket. Alle dører og listverk er originale med samme overflatebehandling som vegger og tak.

5.4 Våningshus kulturminneverdi interiør

Soverom

SÅRBARHET

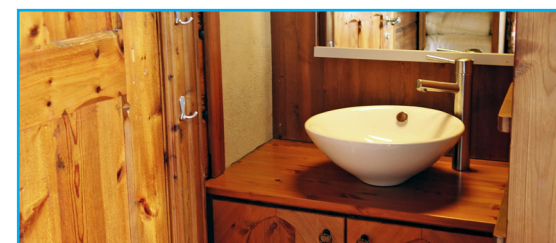

Det er et soverom i våningshuset. Foto: EIA

Rommet har ny møblert inspirert av husets stil. Foto: EIA

Soverommet har delvis originale overflater på vegger og tak intakt. Ved renovering fikk rommet ny møblert av Arne Bakke Mælen inspirert av husets arkitektur. Tak, vegger, listverk og dør er behandlet med kokt linolje likt blandet med terpentin. Nye møbler er behandlet med mørk beis.

Kjøkken

SÅRBARHET

Kjøkkenet i våningshuset. Foto: EIA

Foto: EIA

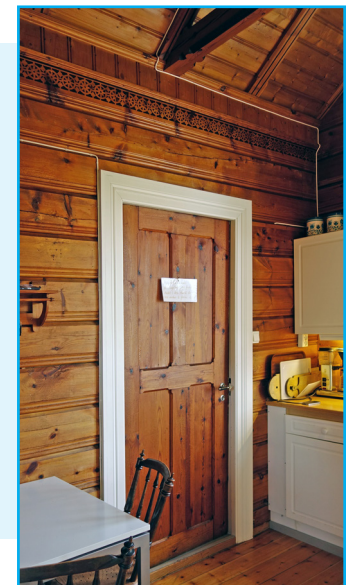
Da UiB overtok huset, ble kjøkkentaket senket. Veggene ble platet og malt. De originale overflatene i rommet er tilbakeført ved en senere renovering. Tak, vegger og dører ble da behandlet som opprinnelig, med kokt linolje likt blandet med terpentin. Originalt furugulv er hentet fram under vinylbelegg. Gulvet er slipt og lakket.

5.4 Våningshus kulturminneverdi interiør

Taket i kjøkkenet er tilbakeført til originale overflater. Foto: EIA

Vindfang ved kjøkken

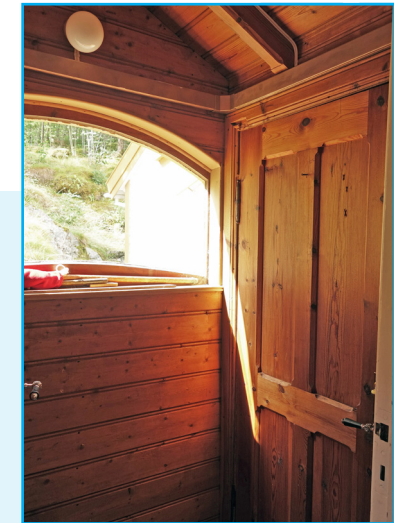
SÅRBARHET

Rommet har originale overflater på vegger, tak og dører. Disse er behandlet med kokt linolje likt behandlet med terpentin.

Tak i vindfang mot kjøkken. Foto: EIA

Originalt buet vindu. Foto: EIA

Original fyllingsdør inn til kjøkken.

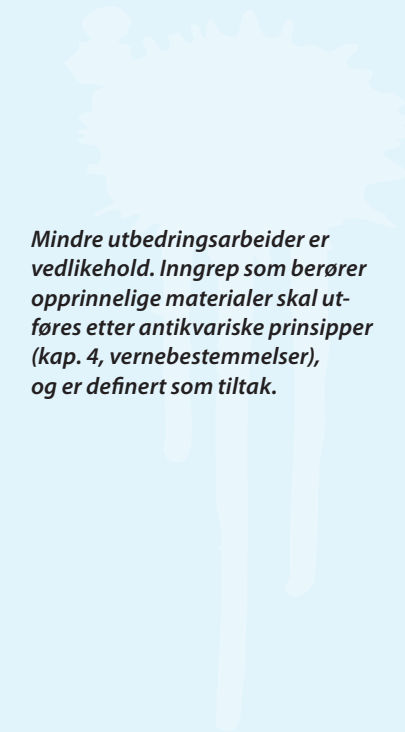

Original dørklinke med dekor, men nylås.

5.4 Våningshus kulturminneverdi interiør

Interiør våningshus

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Gråmalt furugulv på kjøkken. Lakket, uisolert furugulv ellers.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegg	Originalt profilert maskinlaft. Med beiset sjablongbord.	
Tak	Original liggende panel, perlestaff mellom profilerte taksperr. Stuen har perlestaff i fiskebeinsmønster mellom bjelkene. I stue og kjøkken er taksperr og tversgående takbjelker markert med mørk beis.	
Vindu	Originale enkle, sidehengslede tofagsvindu, de fleste med to faste, buede felt øverst.	
Dører	Original dobbel profilert fyllingsdør fra vindfang til stue. Elles enkle, profilerte fyllingsdører til kjøkken. Originale dørklinker med dekor. Ny lås i ytterdør.	
Lister	Profilerte originale lister rundt dører og vindu. Hvitmalte lister rundt dør til kjøkken. Lister rundt ytterdør i vindfang ved kjøkken har samme overflatebehandling som veggene.	

Interiør våningshus (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Pipe	Original pipe som i kjøkken er slemmet og malt hvit. Feieluke fra Wingaards jernstøperi i Bergen. Stuen har nyere slemmet og umalt brannvegg bak nyere vedovn. Pipen er kamuflert bak panelt vegg.	
Møblering	Huset har kjøkken av nyere dato. I stuen: Nyere Krogenæs salonghjørne med tre stoler og spisestue med seks stoler. Skatoll/kommode med to skuffer. Piano: Brødrene Hals med kandelabre. Original parafinlampe i tak er omgjort til elektrisk. Miranda Bødkers stålampe med skjerm i lys tekstil. To originale bokhyller med profilerte hyllefronter: I nordøstre hjørne med fire hyller, i nordvestre hjørne med tre hyller. Seks innrammede bilder. Barometer og diverse løse lamper. I soverom: Ny dobbeltseng, køyseng i to etasjer med fast stige, samt vaske-servant med underskap og kleskap i to høyder. Alt plassbygget av Arne Mælen og behandlet med mørk beis. Innredningen er inspirert av husets arkitektur.	<p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>

5.5 Anneks kulturminneverdi eksteriør

Anneks fasade mot nord. Foto: EIA

Annekset er en enetasjes langstrakt trebygning i sveitserstil med liggende panel og saltak tekket med dråpeskifer. Endeveggene er utsmykket med profilerte gavlkryss. To vinduer har skodde, på et tredje er denne demontert.

Huset er plassert på kanten av en skrent. Sammen med våningshuset danner annekset et vinkelformet tun som er skjermet mot skrenten med et høyt smijernsgjerde. Mot øst har annekset fått et mindre og lavere tilbygg. I denne enden av huset har det vært gjort flere ombygginger.

Det lavere tilbygget med våtrom har uprofilert kledning og vannbord i gavl uten profiler. Dette ble bygget i 1971 da UiB hadde overtatt eiendommen. Brudd i kledningen tyder på at det tidligere har vært flere vinduer i fasaden eller en annen plassering av vinduene. Annekset og våningshuset er knyttet sammen med et overbygg. Uteområdet og gangarealet mellom husene er belagt med skifer. Hovedtrappen ned til tunet ender ved østre enden av annekset. En hellelagt sti fører vestover langs skrenten forbi annekset til vinkjelleren.

Anneks. Foto: EIA

5.5 Anneks kulturminneverdi eksteriør

Anneks fasader

SÅRBARHET

Fasade mot sør og øst. Foto: EIA

Fasade mot øst. Foto: EIA

Endevæggen på tilbygget fra 1971 har høvlet uprofilert kledning og uprofilerte vannbord i gavl. Tilsvarende vegg på den opprinnelige delen av huset har profilert, høvlet kledning og profilerte vannbord. Overbygget som knytter annekset til våningshuset ender i overgangen mellom gammel og ny endevegg.

Anneksets hovedfasade vender mot fjorden og kløften nedenfor tunet. Husets to soverom har hver sin dør ut og en liten steintrapp med to trinn ned til hellegangen. Det største soverommet har vindu denne veien. Dusjrommet har et lite, nyere kvadratisk vindu mot nord. Inngangsdøren til sanitærommene er en nyere dør fra 1971. Taket med dråpeskifer er med på å sette sitt preg på husets nordfasade.

Fasade mot nord. Foto: EIA

Fasade mot vest. Foto: EIA

Overbygget som knytter annekset til våningshuset møter annekset på nordveggen i overgangen mellom opprinnelig endevegg og tilbygg.

Vestveggen domineres av et tofags vindu med fastmontert skodde og er prydet øverst med et gavlkryss.

Sørveggen ligger nær inntil berget bak. Det største soverommet har et vindu med skodde denne vegen. Våtrommet har et lite kvadratisk vindu mot sør.

5.5 Anneks kulturminneverdi eksteriør

Eksteriør anneks

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Grunnmur	Lav sokkel av naturstein	<p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Yttervegg	Reisverk. Hvitmalt, liggende, profilert, høvlet panel.	
Listverk	Endegavl på opprinnelig bygning har profilert okermalt listverk. Gavlen på nyere tilbygg er ikke profilert. Vindu er omrammet med profilert, okermalt listverk. Hjørnelister er markert med oker farge.	
Overbygget svalgang	Mellom våningshus og anneks er det en 4 meter lang åpen skifertekket svalgang. Taket hviler på okermalte søyler. Disse står på et dekke av hardangerheller. Innvendig er saltaket kledt med perlestaff mellom bjelkene. Taket ble lagt om i 2006 og det ble satt opp takrenner i aluminium.	
Dører	Tre nyere okermalte dører. To har utgang til hver sin liten steintrapp, en vender mot overbygget hellelagt svalgang.	

Eksteriør annek (forts.)

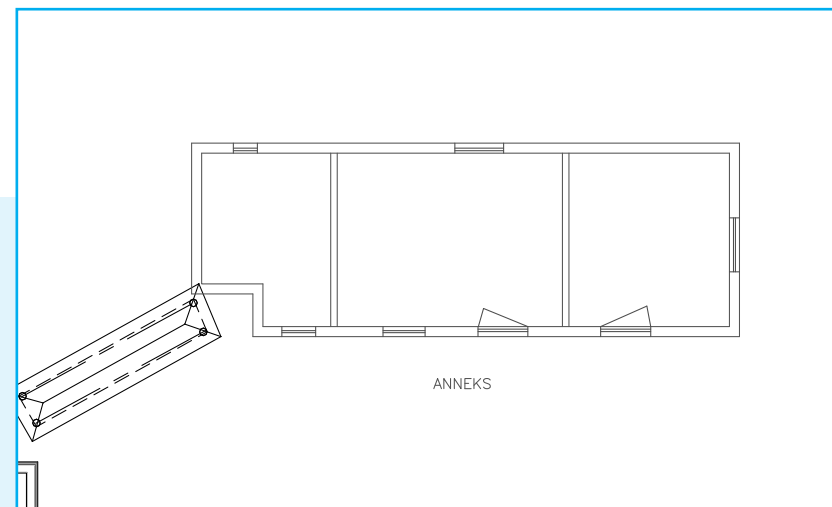
BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Vindu	Originale enkle, sidehengslede, kittede tofags vindu. Et lite nyere vindu i dusjrom og i våtrom mot øst.	
Yttertak	Tekking: Dråpeskifer. Blylodd langs møne. Takbjelker: Profilerte, okermalte. Takrenner: Aluminium. 	<p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>

5.5 Anneks kulturminneverdi interiør

SÅRBARHET

Det er et stort og et mindre soverom i annekset. En mindre del av det opprinnelige annekset ble i 1971 sanitæravdeling sammen med tilbygget mot øst som da ble bygget. Det største soverommet kan opprinnelig ha vært større enn det er i dag. Bjelker og sperr i tak er originale. Begge soverommene fikk nytt gulv, nye vegger og nytt isolert tak under renoveringen i 2006.

Dagens situasjon, plantegning annekset. 2018. EIA UiB

Fra stort soverom i øst. Foto: EIA

Stort soverom

SÅRBARHET

Stort soverom. Foto: EIA

Rommet har stående panel mot våtrom. Foto: EIA

Soverommet i øst har sengeplasser til fem personer. Nedsenket tak ble fjernet i 2006, ny perlestaffpanel på vegger og i tak ble malt hvit. Gulvet er malt grått.

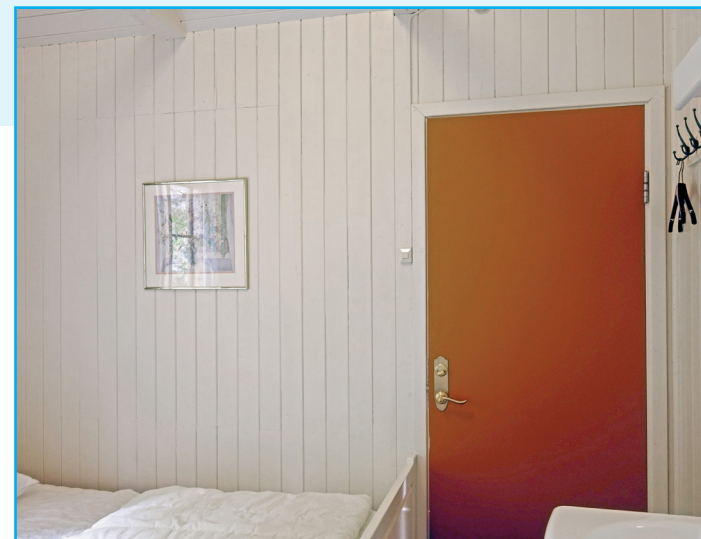
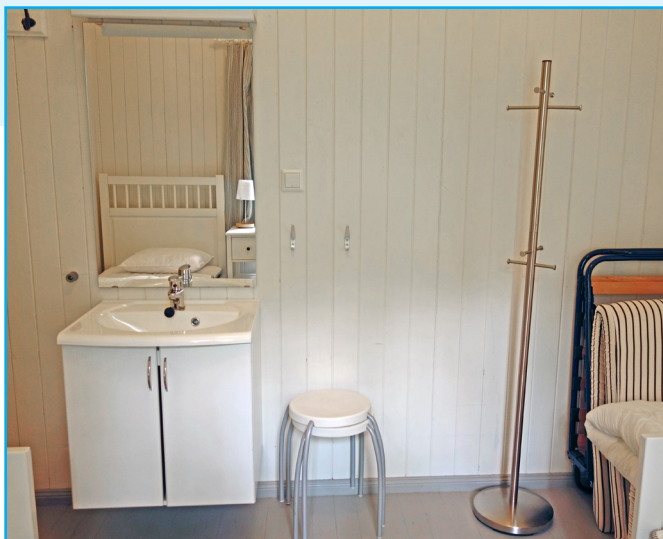
5.5 Anneks kulturminneverdi interiør

Lite soverom

SÅRBARHET

Alle foto: EIA

Det minste soverommet har sengeplasser til to personer. Nedsenket tak ble fjernet i 2006, ny perlestaffpanel på vegger og i tak ble malt hvit. Gulvet er malt grått.

Våtrom

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

I østre enden av annekset er det inngang til våtrom med vask og dør inn til tre små rom: dusjkabinett med varmtvannsbereder og to toalett.

Våtrom med ytterdør. Foto: EIA

5.5 Anneks kulturminneverdi interiør

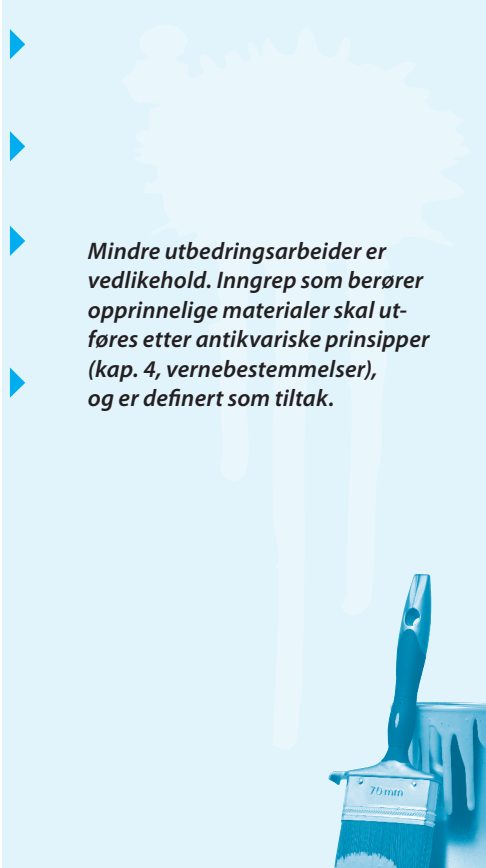
Interiør anneks

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Gråmalte furugulv i soverom. Nye gulvbjelker og 150 cm isolasjon.	
Vegger	Soverom mot øst: Liggende perlestaff på tre vegger er original. Stående kantpanel på isolert skillevegg. Soverom mot vest: Stående hvitmalt panel. Isolert skillevegg. 	<p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>

Interiør anneks (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Tak	Tak med perlestaff i himling og tversgående tak bjelker. Hvitmalt.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vindu	Originale, enkle, sidehengslede, kittede tofags vinduer i soverom.	
Nyere dører	Nyere ytterdører.	
Våtrom, dusj og toalett	Malte plater i tak og vegger. Vinylbelegg på gulv. Fast inventar: Utslagsvask i våtrom. Dusjkabinett og varmtvannsbereder i dusj. Toalett.	

5.6 Nøst kulturminneverdi eksteriør

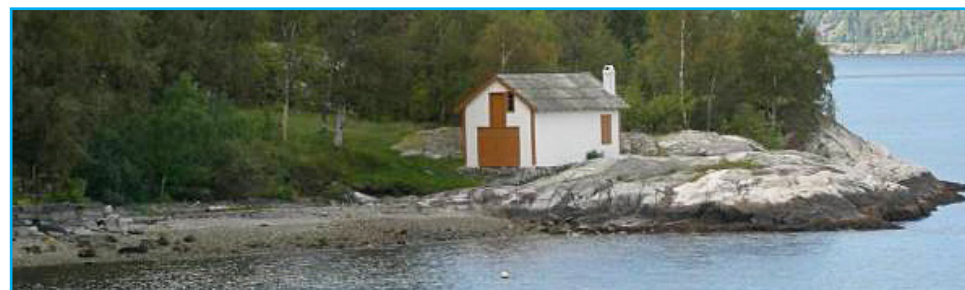
SÅRBARHET

Nederst på eiendommen, ved sandstranden i Tingviken ligger nøstet. Husets bunnsville hviler dels på svaberget, dels på stein og grus. Bygningen er reist med bindingsverk og kledd med stående profilert høvlet panel. Som de andre husene på eiendommen er nøstet hvitmalt med okerfargede dører, skodder og listverk. Nøstet er enkelt detaljert i sveitserstil. På taket ligger rasteheller. Nøstet har båthus i ene enden, et rom med en original dampbadestol i den andre og et loftsrom i hver ende.

Bjørkealléen svinger seg fra nøstet til våningshuset. Foto: EIA

Nøstet er plassert på svaberg. Foto: EIA

5.6 Nøst kulturminneverdi eksteriør

Nøst fasader

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

Fasade mot sør og øst. Foto: EIA

Fasade mot nord og vest. Foto: EIA

Nederst på eiendommen, ved sandstranden i Tingviken ligger nøstet. Husets bunnsville hviler dels på svaberget og dels på stein. Bygningen er reist med bindingsverk og kledt med stående profilert høvlet panel. Som de andre husene på eiendommen er nøstet hvitmalt med okerfargede dører, skodder og listverk. Nøstet er enkelt detaljert i sveitserstil. På taket ligger rasteheller. Nøstet har båthus i ene enden, et rom med en original dampbadestol i den andre og et loftsrom i hver ende.

Eksteriør nøst

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Sokkel	Husets bunnsville hviler dels på svaberget, dels på stein.	▶
Vegg	Stående høvlet lekteledning, hvitmalt	▶
Dører	Mot øst: Dobbel nøstdør nede og enkel dør inn til loft i gavl. Mot sør: Profilert fyllingsdør inn til baderom. Dørene er malt med oker utvendig.	▶
Vindu	I loftsrom mot øst: Kittet, enkelt vindu med fast karm. I baderom mot vest: Tre tofags sidehengslede vindu. I loftsrom mot vest: Et enkelt kittet vindu med fast karm.	▶
Lister	Profilerte okermalte hjørnelister og ditto endegavl. Sidelister ved loftsdør. Smale liste rundt vindu. Okermalte.	▶
Skodder	Okermalte skodder foran vinduer i første etasje. Synlige spor etter demontert skodde foran vindu i loft mot vest.	▶
Yttertak	Tekking: Tre rader med kvadratiske hardangerheller, såkalt rastatak, på hver side av saltaket. Utstikk/sperr: Utstikk uten takrenne. Okermalte, profilerte ender av sperr under utstikk.	▶

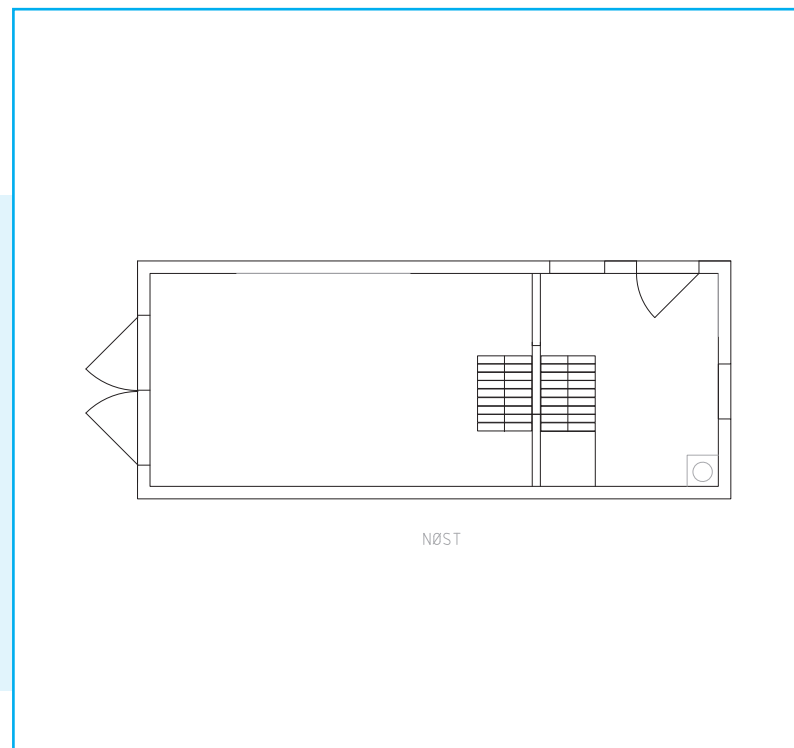
Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.

5.6 Nøst kulturminneverdi interierør

SÅRBARHET

Dagens situasjon, planskisse nøst, 2018. EIA UiB

Nøstet består av to rom, et båthus med dobbel dør mot øst, og et panelt bakrom mot vest som trolig har fungert som badehus. Her er det vindu i tre himmelretninger og en pipe som opprinnelig kan ha vært koblet til et anlegg som skaffet varme til en dampbadestol. Denne badestolen står fremdeles i rommet. Den er bygget med profilerte fyllinger i samme stil som interiøret i dette rommet og ellers i Tingviken. Når den som sitter i stolen lukker dørene rundt seg, er det bare hodet som stikker opp. Stolen kan ha vært koblet til en dampproduiserende vedfyrt ovn med tilknytning til pipen. Fra

bakrommet går det en stige opp til et loftsrom som har sutak av bred perlestaff og profilert stående kledning på veggene.

I nøstets hovedrom ligger robåten som tilhører Tingviken samt diverse sjø- og fiskeutstyr. Her er veggene uten innvendig kledning, gulvet er svaberg og grus. En bratt stige fører opp til et loftsrom uten innerkledning der det blant annet står noen gamle tønner.

Båttrom

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

Nøstet er plassert på svaberget med grus fra stranden på gulvet.
Båttuset har trapp opp til loftet. Loftet har ytterdør i bryst mot øst.

Foto: EIA

5.6 Nøst kulturminneverdi interiør

Baderom

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

Baderommet med den originale badestolen. Foto: EIA

Baderommet har anlegget gjennomførte dekordetaljer i dører, vindu og listverk. Rommets klenodium er den originale badestolen. Fra rommet fører en trapp opp til et lite loft.

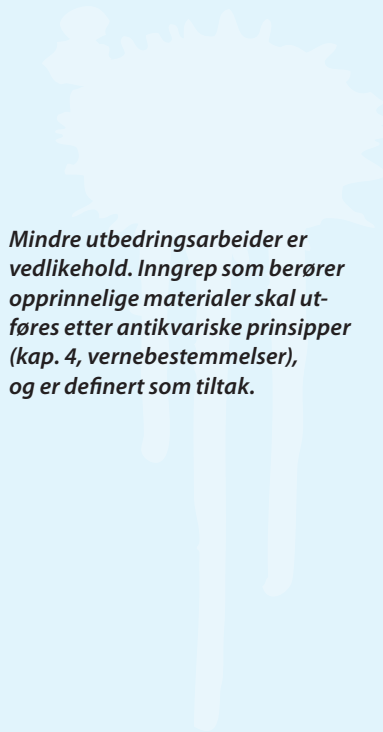
Den originale badestolen som trolig har vært koblet til pipe for dampbad.
Stolen har sete for en person og dør i front. Foto: EIA

Trapp til et lite loft. Foto: EIA

Loft over baderom. Foto: EIA

5.6 Nøst kulturminneverdi interiør

Interiør nøst

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Baderom: Malt furugulv. Nøst: Fjørestein.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegg	Baderom: Reisverk. Stående ubehandlet profilert furupanel. Nøst: Stående ytterkledning på vegger av reisverk.	
Tak	Baderom: Tversgående takbjelker med loftsgulv i furu oppå. Nøst: Enkel gulvplank på tversliggende takbjelker.	
Vindu	Tre seksfags enkle, kittede vindu med skodder.	
Pipe	Pusset pipe som tidligere trolig har vært koblet til badestol. Restaurert etter takekkasje.	
Badestol	Original badestol som trolig har vært koblet til pipe for dampbad. Stolen har sete for en person og dør i front. Når badegjesten har satt seg, lukkes også to dører som danner et lokk slik at bare hodet stikker opp gjennom et hull øverst i møbelet. Badestolen er bygget i ubehandlet furu med profilerte fyllinger i dører og vegger.	

Interiør nøst (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Trapp	En bratt stige fører opp til loftet over badrom.	
Loftrom	<p>Over badrom: Brede, profilerte liggende panelbord under sutak. Synlig vannskade på tak, sperr og vegg i hjørnet ved pipe. Lekkasjen er stoppet. Rommet er kledd innvendig med stående profilert panel. Pipen er upusset.</p> <p>Over nøst: Rom med enkelt sutak over sperr. Uisolert med stående ytterkledning. Er lager for diverse tønner og materialer.</p>	<p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
		

5.7 Utedo kulturminneverdi eksteriør

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

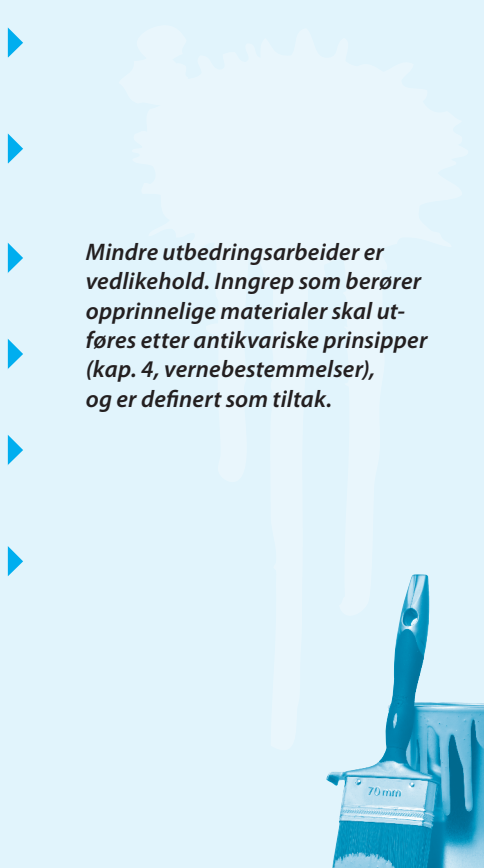

LAV

Utedoen ligger på et platå nedenfor tunet. Det lille huset er bygget i samme stil, med samme materialer og detaljering som våningshuset og annekset. Huset har liggende profilert, høvlet kledning, profilerte vindskeier og synlige sperrer under takutstikk. Dør, listverk og hjørnebord er malt i oker. På taket ligger dråpeskifer. Dokaggen er på plass og utedoen kan derfor brukes om nødvendig. Huset har imidlertid fått avløsning i form av to vannklosetter i østre enden av annekset.

Utedo eksteriør

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Sokkel	Murt av stein	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Yttervegg	Reisverk: Liggende, profilert, hvitmalt panel med profilerte okermalte hjørnebord. Profilert okermalt vannbord i endegavl.	
Listverk	Profilerte okermalte lister.	
Dør	Nyere okermalt ytterdør.	
Vindu	Mot sør og vest: Lite fast kittet vindu.	
Yttertak	Tekking: Dråpeskifer/dråpeheller Takrenne: Aluminium	

5.7 Utedo kulturminneverdi interiør

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

Utedo. Foto: EIA

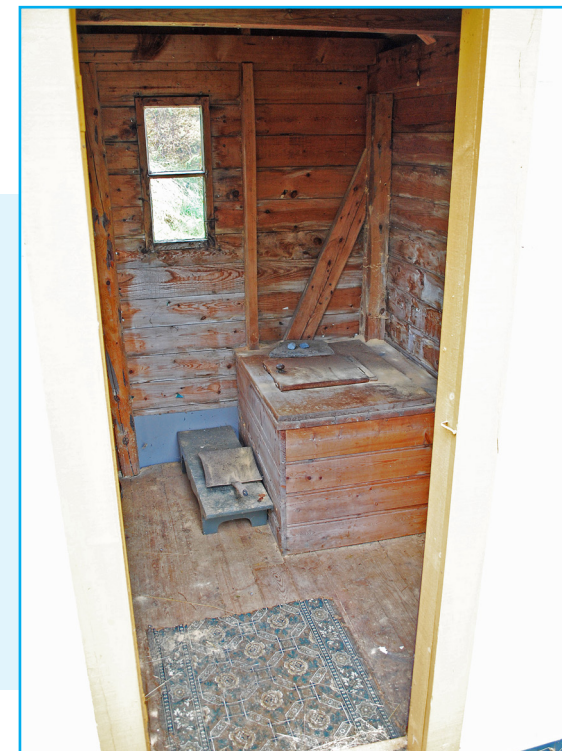

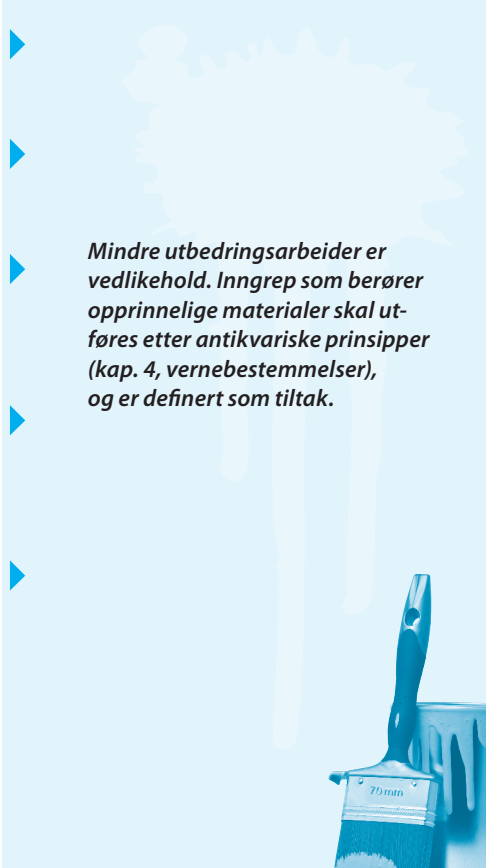
Foto: EIA

Utedoen er original og intakt og kan brukes om nødvendig. Dobenken med lokk er plassert i husets sørvestre hjørne. Fra benken er det utsikt gjennom vindu både mot tunet og til sjøen. Husets bindingsverk er synlig inne. På furugulvet står en skammel for gjester med korte bein og i ene hjørnet ligger en stabel med dråpeskifer. Den originale kaggen ligger under huset.

Interiør utedo

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Furuplank.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegg	Reisverk med ytterkledning. Nye plater skjerner veggene nederst mot terreng.	
Tak	Sutak over taksperre. Takbjelker på tvers.	
Inventar	Dobenk med et hull plassert i sørvestre hjørne. Benken er firkantet med firkantet dolokk. En skammel fungerer som ett trinn opp til benken. Kaggen står klar under dobenken.	
Vindu	To små faste kittede tofags vindu, et på sørvegg, et på vestvegg.	

5.8 Beskrivelse utomhus

Blodbøk

Blodbøk

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

Våningshuset med hage. Alle foto: EIA

Tingviken tilhørte opprinnelig bruk nummer 10 på Utne. Det ble tidligere drevet gårdsbruk på eiendommen som ble etablert som landsted rundt år 1900.

Et omfattende hageanlegg omkranser tunet. Eiendommen har tilkomst via en gangvei gjennom skogen fra sør og fra sjøen der nøstet, svabergene og fjørene knytter eiendommen til fjorden. Hageanlegget har opprinnelige oppmurte veier, terrasser, trapper, helleganger og spor etter flere dammer.

Fra tunet og ned til nøstet ble det plantet en bjørkeallé. Det sies at denne, sammen med bjørketrær plantet langs stranden, etter eieren John H. Bells ønske, fikk form som et skip. Alléen snor seg fra terrasse til terrasse nedover mot sjøen. Langs stien ligger små slåtteteiger og rester av en gammel frukthage.

Noen kilder forteller at Bell gjorde det meste av murarbeidet i parken, andre sier han leiet arbeidsfolk til dette. Om sommeren var flere mann

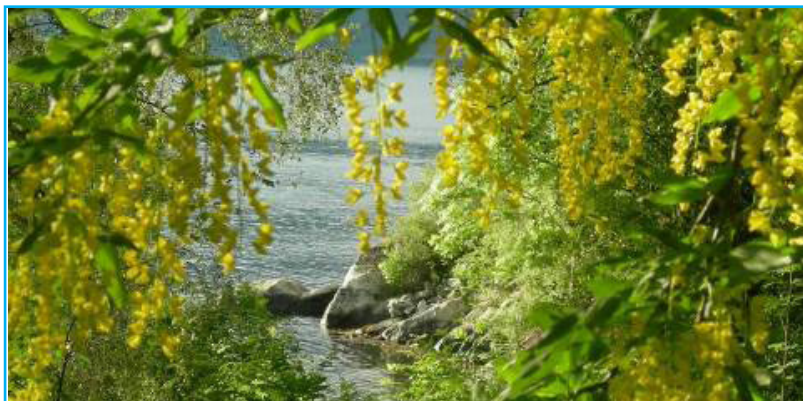

5.8 Beskrivelse utomhus

i arbeid med å stelle hagen, og det sies at det gikk mye tid med til å fylle dammene med vann. Minst en av dammene skal ha vært en karpedam. En dam nede ved sjøen blir omtalt som en isdam. Denne kan trolig være fra den tiden det var gårdsdrift på slåtteteigene her. Oppmurte terrasser i terrenget lengst unna tunet, kan også være spor etter gammel, opparbeidet slåttemark.

Bjørkealléen mellom tunet og sjøen er delvis intakt. I selve tunet, på det nivået der våningshus, anneks, vedboden og vinkjelleren ligger, er gangarealet dekket med hardangerheller som opprinnelig. I hagen, på nivået nedenfor står en stor blodbøk. Opprinnelig var det to tre av denne typen.

Gullregn som ble plantet i hagen, spredte seg i stort omfang. Da dette var en giftig type, ble all gullregn i 2007 registrert og fjernet. Bare et tre av denne typen står fremdeles, utilgjengelig i skråningen vest for våningshuset.

Gullregn

Alle foto: EIA

5.8 Beskrivelse utomhus

Alle foto: EIA

6 SKJEMA: VØL OG VERN

Vernerapport for enkle tiltak i bygg. Skjema vøl og vern. UIB			
Dato:			
Formål med tiltaket:			
Byggnavn:	Etg.:	Romnr.:	
Adresse:	Objektnr. i LVP:	Kompleks:	
Bakgrunn for tiltak:			
Tegning		Tegning	
Bilde		Bilde	
Bilde		Bilde	

Side 1

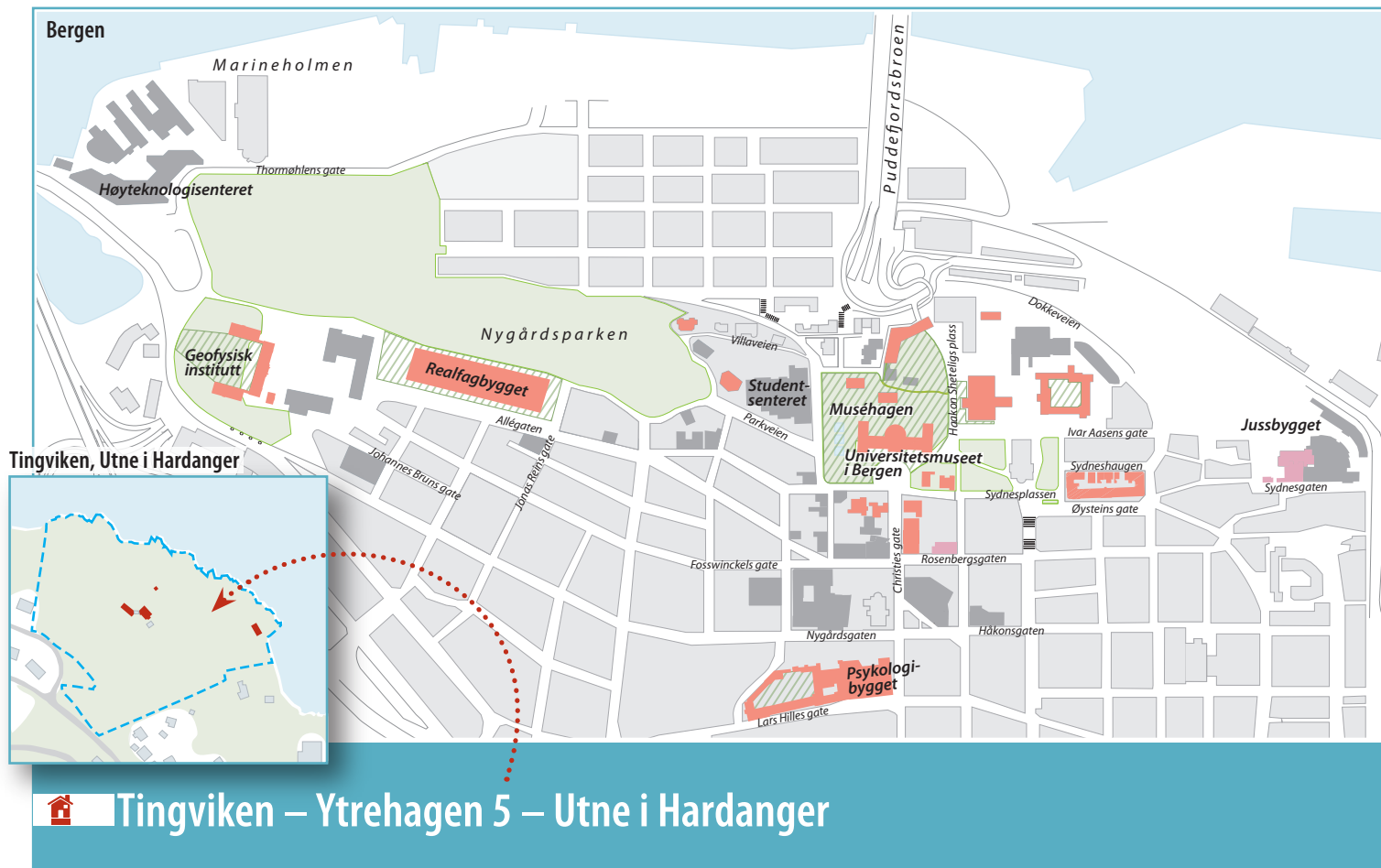
Vernerapport for enkle tiltak i bygg. Skjema vøl og vern. UIB
Vernehensyn:
Eksisterende forhold:
Planlagt løsning med fokus på endring:
Antikvarisk vurdering (fylles ut av kulturminneansvarlig):

Side 2

← Dette er skjemaet du bruker ved tiltak og endring. Se kap. 4.3: Hvem gjør hva.

7 KART

8 KILDER

- Avtale med kart om makeskifte mellom Universitetet i Bergen og Ullensvang herad i samband med vegføring datert 10. november 1977
- D. M. & K. F.: Olaf Grolle Olsens legat til Universitetet i Bergen. Artikkel i årsmelding 1983
- Drifts- og innkjøpsavdelingen, Universitetet i Bergen: «Tingviken» - Utne i Hardanger. Notat datert 7. juli 1998. En historisk oppsummering
- Gavebrev fra John H. Bell til hr. O. Grolle Olsen datert 25. juni 1923
- Haukenæs, Th. S.: Tingviken. Artikkel i Hardanger – *Natur, folkeliv og folketro*. Syvende del: Ullensvang 1891
- Higraff, Randi og Sivertsen, Eva: «Tingviken» - Utne i Hardanger. En historisk oppsummering med årsmelding 2003/2004 datert 13. juni 2006
- Holstad, Guttorm: Brev til Åse Tveitnes 4. november 2006 om arkitekt Blix og Tingviken
- Lærum, Ole Didrik: Vedrørende Universitetets kurs- og feriestad i Tingvika, Utne. Brev til Universitetsdirktøren datert 11. november 1991
- Opedal, Halldor O.: *Tradisjonen um Kristi-Kari*. Artikkel i tidsskriftet Hardanger 1932
- Pedersen, Jan Kr.: *Beretning om eiendommen «Tingviken»*. Brev av 1. mai 1971 til Tingvikens styre med statutter for «Tingviken» vedtatt 4. desember 1970
- Pedersen, Jan Kr.: *Beretning for eiendommen «Tingviken»* 1975 datert 20. mai 1976
- Seim, Arnfinn: Rapport «Tingviken» pr. 1. juli 2001. Om utført, pågående og påkrevd arbeid på Tingviken
- Seim, Arnfinn: Rapport «Tingviken» pr. juli 2003 om utført og nødvendig forestående arbeid på Tingviken
- Skauge, Marta Knapskog og Tveitnes, Åse: Invitasjon til dugnad 12./13. september 2006
- Skjøte fra fru Louise Grolle Olsen til Universitetet i Bergen datert 4. juli 1968
- Statutter for eiendommen «Tingviken», Utne. Vedtatt av Det akademiske kollegium i møte 4. desember 1970, endret 24. september 1981
- Tveitnes, Åse: *Velkommen til Tingviken. Ei kulturhistorisk perle i Hardanger*. En powerpointpresentasjon 2007

LVP (2014), *Forskrift om fredning av Statens kulturhistoriske eiendommer, kapittel 9, Fredede eiendommer i landsverneplan for Kunnskapsdepartementet. Vedlegg 24*

LINK TIL LYDIA, BYGG OG DRIFTSINFORMASJON MED TEGNINGER OG FOTO:

<https://skuld.uib.no/Prog/Lydia/LydiaUiB/DOKUMENT\100 Struktur maler\Mappestruktur og forside\Forside\308\Bygg og driftsinformasjon 2016.htm>

UTGIVER UNIVERSITETET I BERGEN ved Eiendomsavdelingen (EIA)
TEKST / FAKTA Eva Røyrane EIA UiB / Åse Tveitnes EIA UiB
REDAKTØR Åse Tveitnes EIA UiB
WEBANSVARLIG Svein Bjarne Langvad EIA UiB
GRAFISK DESIGN UiB / Bente Ljones STAUT DESIGN
FOTO / ELEMENT Eva Røyrane EIA UiB / Åse Tveitnes EIA UiB / Colourbox
TRYKK BODONI Miljømerket trykksak 2041 0699
BERGEN 2018

ISBN

978-82-93674--31-3 Tingviken – Ytrehagen 5, Utne Bygg 10331 / 10332 / 10333 / 9903391 / Kompleks 3394 Forvaltningsplan UiB 2018 (digital)

